

גליון מס' 198

שבת פרשת דברים תשפ"ה

אומ שניח

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור ולכל דורש ברבים
לאורו ולזכרו של מרן קדוש ישראל ותפארתו שר התורה זיע"א

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

עניין של חינוך

משבחים אנו בכל ברכת המזון את הקב"ה ואומרים לו כי הוא: "הטוב והמטיב לכל". בורא עולם כולו טוב, ועושה רק טוב לאחרים. אם כן, נשאל אנו הקטנים: אז מדוע נתן לנו הקב"ה תקופות כאלו של צער וחורבן על בית המקדש, הרי אם ה' כולו טוב, לא היינו צריכים להצטער כבר אלפי שנים בימים אלו ולשבת בט' באב על הארץ בבכי ומספד, אלא היה צריך כבר לגאול אותנו מכל הצרות וחורבן הנורא – שזה הדבר הטוב ביותר בעבורנו? שמעו לדברים נוראים שאומר הצדיק בעל 'השפת אמת' (תרמב' בשנאת'): אומר הנביא ירמיה (יב, ח): "נתנה עליי בקולה, על כן שנאתיה" – כי הסיבה שה' הרחיק אותנו עד היום מעליו, ונמצאים אנו בגלות ובצער הוא מפני שאמרו דור המדבר "בשנאת ה' אותנו הוציאנו מארץ מצרים", שמע זאת ה' והעניש אותנו לדורות בימים אלו שנהיה בחורבן וצער. 'אתה אומר עליי שאני שונא אותך ועושה לך דברים לא טובים בחיים', אומר ה', 'על כך באמת אתרחק ממך'. וזה מאמר הפסוק: "נתנה עליי בקולה" (העלילו עליי שאני מביא דברים לא טובים על האדם והעם) – על כן שנאתיה". ה' כולו טוב ועושה רק טוב, לא תמיד רואים זאת מיד ולא תמיד מבינים את התמונה הכללית, אך כולם רחמים. וכך כותב האדמו"ר הזקן (אגרת טו): "הרי שחכמתו יתברך הוא מקור החיים והטוב והעונג... רק מפני שאינו מושג (אינו משיגים בגדלות ה'), לכן נדמה לו רע או יסורים, אבל באמת אין רע יורד מלמעלה והכל טוב, רק שאינו מושג לגודלו ורב טובו. וזהו עיקר האמונה שבשבילה נברא האדם, להאמין שהוא רק טוב כל היום". זה מקור החורבן הראשוני – המחשבה הרעה על ה', והוא התיקון ולגאולה – לדעת שה' כולו טוב ורחמן. (טוב לחסות בה')

בברכת שבת שלום

מערכת לב ארי

פנינים משלחן מלכים

כפיות טובה

מובא בפרשה: בסוף שנת הארבעים שהיו עם ישראל במדבר, הם צריכים לעבור דרך מקום מושבם של בני עשו, והקב"ה מצוה אותם לקנות אוכל ומים בכסף מלא מבני עשו, וזאת למרות שלא חסר להם מים, כי הרי יש להם את בארה של מרים, ויורד להם מן, ואינם צריכים להזדקק לקנות מבני עשו כלום, אבל יש כאן ציווי מיוחד, גם אם אתה לא צריך לקנות, ולא חסר לך כלום, אעפ"כ תקנו מהם אוכל ומים והטעם? כי כשיעקב יצא מבית לבן ללכת לארץ כנען, אז היתה הפגישה האחרונה בין יעקב ועשו, ומאז נפרדו דרכיהם, עשו הולך להר שעיר, ויעקב הולך לארץ כנען, ולאחר מכן מתחיל השעבוד ויעקב יורד עם בניו למצרים. הידיעה הזאת מגיעה לבני עשו בהר שעיר, בני עשו מעוניינים לדעת מה עלה בגורלם של עם ישראל, אלו שדבקו בהקב"ה ולא עזבוהו במשך כל אותן שנים, האם הקב"ה דואג לתת טרף ליראיו ומספק להם את צרכיהם. לכן הקב"ה מצווה את בני ישראל, אל תראו את עצמכם נזקקים ועניים, ולכן גם אם אתם לא צריכים אוכל ומים, כי הרי יש לכם מן, ומים מבארה של מרים, למרות זאת תקנו מהם ותשלמו על כך בכסף מלא, תפתחו את הארנקים, תראו את עצמכם עשירים. והסיבה לכך, כי ה' אלוֹקֵיךְ בִּרְכָךְ וּבִיָּאֵר רִשְׁיִי וְזִ"ל לפיכך לא תכפו את טובתו להראות כאילו אתם עניים, אלא הראו עצמכם עשירים. אל תהיו כפויי טובה. נתאר לעצמנו, אבא שדואג לבנו בכל מה שהוא צריך, מזון, ביגוד, והנה יום אחד הבן מגיע לבית הכנסת מתחיל לקבץ נדבות בין המתפללים, מי יכול לעזור לי באוכל, בביגוד, החורף מגיע ואין לי סוודר ומעיל, נקרעו לי הנעלים. אין ספק כשאביו ישמע את מה שעולל לו בנו, לא ידע איפה לקבור את עצמו מרוב בושה, וכי חסר לך משהו? הרי כל מחסורך עלי, לא היה דבר שלא הענקתי לך, ואתה הולך לקבץ נדבות כאילו אני לא דואג לך? אמר להם הקב"ה: הייתם במדבר ארבעים שנה, לא היה חסר לכם כלום, ירד לכם מן, ויש לכם מים מבארה של מרים, בגדים היו לכם כל הזמן מכובסים ונקיים. אפילו להתפנות לא הייתם צריכים. אתם עכשיו עוברים בארץ אדום, תראו לכולם שאתם עשירים, אל תקחו מהם אוכל בחינם כאילו אתם נזקקים. תראו עצמכם עשירים, תשלמו על הכל בכסף מלא, אל תהיו כפויי טובה. אברך אחד שנפשו עגומה עליו מחמת צרות שונות שנתגלגלו לפתחו ל"ע, נכנס עם פתקא בבקשת רחמים אל אדמו"ר מסקווירא והחל להתמרמר ולתנות את רוב הקשיים הפוקדים אותו. האדמו"ר האזין והקשיב מתוך הזדהות מלאה בצערו בסיימו את תיאור מסכת ייסוריו שתק הרבי קמעה ואח"כ התחיל לקרות שוב את הקוויטל ופנה לאברך: ואיך מרגיש כבודו בבריאיות? ועוד בטרם הספיק הלה לענות ולהתאנח, אמר הרבי מיד בשמחה גלויה אה ברוך השם... ברוך השם... והמשיך לשאול איך מרגישה עקרת הבית? ומיד אמר בהתרגשות ובשבח והודיה לה' אה... ברוך ה'... ברוך ה'... ואיך מצב בריאות הילד, גם הוא בסדר ברוך ה'... והרבי לא הירפה, ואיך עם הפרנסה? ושוב לא נתן לו הרבי לענות רק השיב בעצמו באופן שירגיש האברך גודל אושרו ברוך ה' מסתדרים ויכולים לגמור את החודש, אה... ברוך השם... ברוך השם והשאלה הבאה בתור איפוא מתגורר כבודו? וענה האברך. מי הם שכניו ואמר הרבי בחדוה אה... סביבה מצויינת עם שכנים טובים ברוך ה' וכאן פנה אליו האדמו"ר, אני אישית מכיר יהודים שהיו מוכנים לתת שבעים שנים מחייהם, תמורת מעלה אחת מאלו ששמענו כעת והראה לו האדמו"ר בידיו על כיסא קודשו, אם היה כבודו יושב כאן, ולו רק יום אחד, לא היה מדבר ומתמרמר כך. והוסיף בתוכחה מוסתרת ואהבה מגולה, מסופקני אם אין בזה משום כפיות טובה כלפי הקב"ה, ויצא האברך ביום ההוא שמח וטוב לב, ונקודת מבטו על החיים השתנתה מן הקצה אל הקצה. (עלון לשבת הרב קולוצקי שליט"א)

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד וזהבה הי"ו

מערכת שיעורי לב ארי – שיעורים שבועיים לאור הפרשה מפי הרב אריה יוסף שליט"א

מעשה שהיה...

צדיק גוזר! \ ספור על רבנו כ"ק רבי רפאל אנקווה זצ"ל זיע"א

הילולא דצדיקייא

הילולת מורנו

רבי רפאל

אנקווה

זצ"ל זיע"א

ד' אב תרצ"ה

הרב רפאל אנקווה זצ"ל - נולד ב- ב' בטבת ה'תר"ח לאביו: ר' מרדכי זצ"ל. בעיר סלא שבמרוקו. משפחתו הינה ממגורשי ספרד ומיוחסת עד לקבני קסטיליה וספרד. בן לשושלת רבנים ספרדים. פירוש שם המשפחה 'אנקווה' הינו 'טוהר וניקיון כפיים'. עוד בצעירותו נודע בחריצותו ושקדנותו. בעודו סמוך על שולחן חותנו עלה ונתעלה בתורה ויראת שמים. עד שבגיל עשרים ושתיים מינהו חותנו כחבר בית הדין וכן כמורה צדק. באותם ימים ייסד ישיבה בעיר סאלי אליה נהרו תלמידים רבים שספגו תורה, יראה, מידות, וחוכמה בכל ענפי היהדות. היות שלא רצה להתפרנס מן הרבנות, לפיכך עסק בזמן מועט במסחר. בשנת ה'תרל"ט עלה חמיו לא"י, והוא מונה לדיין של בית הדין הרבני בסלא. כל ימיו שקד באוהלה של תורה. לאחר שהשלטון הצרפתי במרוקו בראשית תקופת הפרוטקטורט החליט, שיש להקים מוסד רב ראשי במדינה, כדי שייצג את היהודים מועצת הרבנים המליצה על רבינו ובשנת התרע"ח בהיותו כבן שבעים ואחת מונה לשמש כרב הראשי של יהודי מרוקו ולראשות בית הדין הרבני ברבאט הבירה. מכל רחבי העולם היהודי שיגרו אליו שאלות וספיקות, מארצות אשכנז, צרפת ועד ערי איטליה וטורקיה, ארץ ישראל, עירק ותימן. נפטר בליל שבת קודש, ד' באב ה'תרצ"ה. חי כ-88 שנים. בהלווייתו, שנערכה למחרת כדי לאפשר להמונים להגיע מכל רחבי מרוקו וצרפת נכחו כ-50.000 משתתפים, כולל נציגים צרפתיים ומוסלמים בכירים ומשלחות יהודיות מכל רחבי מרוקו. 12 חכמי דורו נשאו את מיטתו הטהורה ו-12 בעלי תקיעה תקעו והריעו בשופרות. מאתיים ילדי תשב"ר צעדו בארבעה טורים וקראו פרקי תהילים בנגינת אבל ויגון. שלושים יום נערכו הספדים בבתי מדרשות ברחבי העולם.

ת.נ.צ.ב.ה. וזכותו תגן עלינו אמן!

באחד הימים נודע לרבינו על נערה בת ישראל שמעיזה ללכת בלבוש, שאינו צנוע על פי ההלכה, כשזרועותיה אינן מכוסות היטב. שלח רבי רפאל שליח לאבי הנערה והזהירו על מעשיה של בתו, אולם הבת המשיכה במנהגה הרע ולא שינתה את סגנון לבושה, כשנודע לרב, אמר למקורביו, תראו את אשר יקרה לנערה, ותכף ומיד התפשטו על ידיה של הנערה פצעים ואבעבועות. הנערה הבינה שזה עונש, על אשר לא הלכה בלבוש צנוע והמרתה את פי הרב - ומיד כיסתה את זרועותיה. בבכי ובדמעות הבטיחה, שתחזור בתשובה ולא תחזור לסורה. רבי רפאל, התפלל עליה, ומיד נעלמו הפצעים.

בשנת ה'תרצ"ה בצורת קשה פקדה את מרוקו. למרבה הצער הייתה זו השנה השלישית ברציפות, שבה לא ירדו גשמים במידה מספקת! אותות הרעב ניכרו בכל פינה, מחירי המזון האמירו והקמח נמכר ביוקר רב. תושביה היהודים התכנסו בבתי הכנסת והתפללו בשברון לב. הם הפילו את תחינתם לפני בורא העולם שיפתח את ארובות השמים ויושיעם מצרה זו. אולם נראה, כי התפילות שבות ריקם. כל תושבי מרוקו הבינו, כי אם תמשיך הבצורת - בקרוב מאוד לא יהיה להם מה לאכול והם יגוועו ברעב! המוסלמים אף הם התכנסו לטכס עצה לרגל המצב, והם הגיעו למסקנה, כי יש להפיל את כובד האחריות על היהודים, שכן ידוע שתפילת היהודים מתקבלת לפני בורא העולם. מיד יצאה הגזרה, כי על היהודים להתפלל בכל כוחם, ואם חלילה לא יפתחו שערי שמים, אזי יעשו ל"ע ביהודים שפטים. בנוסף גזרו על רבינו, הגאון הרב רפאל אנקווה, כי עליו להעתיק ולהשתתף בתפילות בבית-החיים, כשהוא יחף ברגליו. הנימוק שלהם היה, כי במצב זה יתאמץ רבינו בתפילתו. שכן אף המוסלמים האמינו, כי רבינו בקדושתו ובתפילותיו יכול להוריד גשם! היהודים ניסו לבטל את רוע הגזרה, שכן פגיעה ברב עלולה להוביל לתוצאה הפוכה שלא ירדו גשמים. אולם המוסלמים היו איתנים בדעתם. כאשר שמע זאת רבינו, הרהר עמוקות ואמר: "יכול אני להתפלל על הגשם, אך דעו לכם, לאחר שאסיים את תפילתי והמטר ירד, אשיב את נשמתی לבוראה". הנוכחים נבהלו לשמע הדברים אולם רבינו אמר: "עליכם לדעת, שכבר נגזרה הגזרה ואין להשיבה. אני מוכן ומזומן למסור נפשי למען כלל ישראל". בשמים עננה אחת לא נראתה. היהודים ובראשם הרב הגיעו לבית-החיים ושם התפללו. והנה באחת התקדירו השמים, וגשם עז החל לרדת ארצה. הבצורת אומנם הסתיימה, אולם זמן קצר לאחר מכן חלה רבנו אנושות והשיב את נשמתו ליוצרה ובמסירת נפש למען היהודים.

(מלוקט בשינוי לשון קלים מתוך 'פניני הצדיקים')

סיפר הגאון רבי נחום דיאמנט שליט"א:

לפני שעזבתי את מסגרת הישיבה והכולל במטרה לצאת לעבודת קודש עם הציבור התייעצתי זמן עם מורי ורבי הרב משקובסקי זצ"ל.

בסופו של דבר הוחלט כי אני יוצא, ביקשתי את ברכת הדרך, הרב אמר לי אתן לך ברכה, אבל לפני כן מחובתי לומר לך דבר חשוב. הנך יוצא לציבור, שן לעצמך כי ציבור ככלל הינו כפוי טובה, אתה תעזור תסייע ותועיל, בסופו של דבר במקרה הטוב תקבל יריקה בפנים, ובמקרה הגרוע אבנים גדולות, לכן אם אין לך כוחות לספוג זאת אל תצא לציבור ע"כ. ואכן מאז ועד היום דבריו מוכיחים את עצמם בצורה נפלאה, טמונים באמתחתי דוגמאות רבות, ואספר סיפור אחד.

יצאנו בנסיעה מהדרום למרכז, מאזור באר שבע לבני ברק, עברנו ליד שדרות, בחורצ'יק נופף בידו לטרמפ. עצרנו. לאן אתם נוסעים? לבני ברק, בני ברק אז ממש הביתה ישתבח שמו, מבסוט עד הגג, הוא נכנס למכונית קיבלנו אותו בסבר פנים יפות, ויצאנו לדרך, לפנינו נסיעה ממושכת. הגענו לכניסה לבני ברק, הבחור שאל את הנהג לאן אתה מגיע בבני ברק? הנהג השיב לרחוב הרב וסרמן, הבחור שתק לשבריר שנייה ואז הפטיר. טוב תשמע חז"ל אומרים: 'ארורים הרשעים שאין טובתם שלמה' א"כ כדאי שתשלים את הטובה שהתחלת בה, ותקח אותי עד הבית. לומר את האמת, אמר הרב דיאמנט, שמעתי את המשפט חשבתי אולי הוא חומד לצון, אבל הבטתי עליו וראיתי כי הוא רציני, התחשק לי לפתוח את הדלת ולהעניק לו דחיפה החוצה ושלוש, אבל כיון שלא אני בעל הבית של הרכב, והנהג כנראה בעל מידות יותר ממני שתקתי. הוא השיב לו בחביבות, שמע נא, אחר שאוריד את הרב ליד ביתו ברחוב הרב וסרמן, אני חייב להגיע למקום פלוני, תבין שאין לי אפשרות להקפיץ אותך הביתה. האם בגללך אצטרך ללכת קילומטר וחצי ברגל? תמה הבחור בקול! חלפו עוד מספר שניות, הבחור ביקש לרדת באחת הצמתים, פתח את דלת הרכב וירד בזעף, טרק את הדלת ואפילו תודה רבה לא אמר. פלא! תשעים ושמונה אחוזים קיבלת, מהעיר שדרות עד לרחוב הרב וסרמן בבני ברק, שני אחוז, קילומטר וחצי אתה הולך ברגל ואתה כועס? על מה ולמה? משום מה הייתה לו תחושה כי לא מגיעה 'תודה רבה' מגיע לנו יריקה או אבנים גדולות. משמעות הדבר, או מאת אחוזים או כלום, אם לא קבלתי את הכל לא קיבלתי כלום, תחושות של בני אדם. כך לצערנו מתנהגים אנו גם בבית פנימה באותו סגנון, לדוגמא בבוקר, פלוני אמר לאשתו אני מבקש ממך כי תרימי טלפון לאמא שלי, ותגידי לה כך וכך, ושתלכי לבנק להכניס לי את הצ"ק הזה בסדר? בערב הוא שב הביתה ושואל צלצלת לאמא שלי? אוי שכחתי. היית בבנק? אוי וי... אוי וי... ממש לא הספקתי, אז מה כבר עשית היום? אז מה כבר עשית היום. היא השכימה עם הנץ החמה, בשש בבוקר הלכה למכולת, העמידה סיר לארוחת צהריים, העירה את הילדים, שלחה אותם לבתי החינוך, כאשר לכל אחד מונח בתיק אוכל, הכינה ארוחת בוקר לה ולבעלה, יצאה לעבודה כדי לעזור בפרנסת הבית, שבה מהעבודה והחלה את העבודה השנייה, לקבל את הילדים, ארוחת צהריים לשטוף כלים, לשטוף רצפה, שתי מכוניות העמידה, הורידה מהחבלים שתי מכוניות, קיפלה, גיהצה, הכניסה בארון, חצי מתריסי הבית נקתה, השכיבה את הילדים לישון, לאחר ארוחת ערב ולאחר מקלחות, ואחרי כל זה מה עשית? אם היא לא הספיקה את השני אחוז להרים טלפון לאמא שלו וללכת לבנק, מה כבר עשית היום? כלום לא עשית היום. רק נחשוב לרגע עד כמה מכאיבה מחשבה כזו, היא חושבת לעצמה, עבדתי, עשיתי ועשיתי, ולא יועילו לי כל התנצלויות שבעולם, כי אם לא עשיתי את בקשתו כאילו לא עשיתי מאומה. מה עשית היום? כמה אכזריות יש במילה כזאת? צריך להפנים את הרעיון, כי כל אדם אינו מאה אחוז, וגם לא תשעים ושמונה אחוזים, ואף לא תשעים וחמשה. גם אם היא רק שמונים אחוז היא בסדר. ואם אחד מבני הזוג טיפוס של שמונים אחוז, אפס... אינו ראוי לישואין? הרי אתה בהתנהגותך ג"כ רק שמונים אחוזים, ואשתך סובלת כמעט בדומיה את עשרים אחוזים הנותרים, לכן מותר גם לאשתך להיות שמונים אחוזים כל עוד שמותר לך.

(עלון לשבת-דברים- הרב קולודצקי שליט"א)